

"פשרה פוליטית על חשבון הורים וילדים"

הקואליציה צפויה לאשר את הפחתת חזקת הגיל הרך לשנתיים • מתנגדי החוק תוקפים: "זו קטסטרופה" ליטל דוברוביץקי ותלם יהב, עמ' 2' 3

חזקת הגיל הרך תופחת לשנתיים: בשורה או הרעה?

מחר תעלה לקריאה טרומית הצעת חוק של הקואליציה לפיה במקרה של גירושים יופחת הגיל האוטומטי שבו ילד יהיה בחזקת האם משש שנים לשנתיים • בעוד יוזם החוק ותומכיו מבטיחים כי הכל נעשה לטובת הילד, המתנגדים טוענים: "לאמהות וילידים זו קטסטרופה"

אחד לא לקחו מוועדת שניט את הדברים החשוריים, כמו להפוך את הסדרי הראייה לחובה ולא לזכות של האב, ומצד שני ההורדה לגיל שנתיים תשאיר את רוב המשפחות המתגרשות בלי שום כלל מכוון. אנחנו כבר כמה שנים במצב שלמי רות חזקת הגיל הרך לא בוטלה, בתי המשפט מתעלמים ממנה ואנחנו רואים איזה בלגן זה יוצר. אין מו"מ בגירושים שלא מתחיל עם דרישה של האבא למשמורת פיזית משותפת. נשים גרושות, שהיו ההורה המטפל העיקרי בכל חי הנשואים, פתאום נאבקות על הזכות להיות בקשר משמי עותי עם הילדים. אבות מנצלים באופן ציני את הכוח שהבלגן הזה מאפשר להם בהתריינות ארוכה ותביעות סחטניות מהאמהות גם אם הם לא היו הורה מעורב ולא מתכוונים להיות הורה מעורב, ומתכוונים לגלגל את הטיפול בילד לאימא שלהם או לביביסיטה. אתמול פנתה אליי מישהי שבעלה אמר לה במו"מ

הילד וכן טובת הוריו. הנוסח החדש ישרת גם את הנשים עצמן. בנוסח החדש מגולמת ההכרה בחשיבות הזכות של הילדים לרמות של אב ואם, גם כשאלה מתגרשים. אני מקבלת את הפשרה כי מדובר בשינוי חברתי דרמטי והגיע הזמן להוציא את העגלה מהבוץ".

פרופ' דפנה הקר, חברה בפקולטה למשפטים ובתוכנית ללימודי נשים ומגדר באוניברסיטת ת"א, היא בין המתנגדים לפשרה: "זה רע מאוד. מצד

מימין: גליה וולוך, ח"כ יואב קיש, פרופ' דפנה הקר וח"כ יפעת שאשא ביטון

תוף אמיתי אפשר לקחת ילד או ילדה בני שנתיים ולהתחיל 'להעביר' אותם כמו 'חבילה עוברת'. מתנגד נוסף הוא גיא רוה, יו"ר עמותת 'הורות משותפת' = טובת הילד, שאמר כי "הצעת החוק מנוגדת להמלצות ועדת שניט ולאמנה הבינלאומית לזכויות הילד. מדובר על פשרה פוליטית שלא פועלת לטובת ילדי ההורים הגרושים, שכן היא מעצימה את סכסוכי ההורים כשגם בחוק החדש ההורים חייבים להמשיך בתחרות הנו"ראית מי יחזיק בילד (משמורן) ויגדר ההורה המועדף".

"שינוי דרמטי"

מנגה, התומכים בפשרה מציינים כי מדובר בשינוי חברתי משמעותי שמ"קדם את השוויון ומעמיד במרכז את טובת הילד. ח"כ יפעת שאשא-ביטון (כולנו), יו"ר הוועדה לזכויות הילד, מיוזמי הצעת החוק "חוקת הגיל הרך": "הצעת החוק מגיעה מתוך ראיית טובת

מאת תלם יהב וליטל דוברוביץקי

בדרך לשינוי בחזקת הגיל הרך: אחרי דיונים ממושכים הגיעה הקואליציה לה"סכמה על שינוי חזקת הגיל הרך לשנתיים במ"קום שש שנים כיום. כיום, במקרה של גירושים ילד עד גיל שש נמסר באופן אוטומטי לחזקת האם, "אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת", ולפי ההסכמה החדשה הגיל הזה ישונה לשנתיים. הצעות החוק הראשונות ביקשו לבטל את חזקת הגיל הרך כליל ולקבוע את חזקת הילדים לפי קריטריונים אחרים שאינם נוגעים למינו של ההורה, אך בסופו של דבר הוחלט על צמצום הח"ק עד גיל שנתיים.

כבר לפני שש שנים החליטה ועדת שניט, שמור"נתה על ידי משרד המשפטים, לבטל את חזקת הגיל הרך, אלא שהדבר עורר סערה ציבורית כשהמתנגדים טענו שביטול חזקת הגיל הרך יהיה הרסני לילדים והוא עלול לשמש ככלי במאבק בין הורים בהליכי גירושים ולהפעיל לחץ על האמהות.

ח"כ יואב קיש (ליכוד), שהביא את הצעת החוק המקורית שמטרתה לבטל את חזקת הגיל הרך, הסכים להתפשר על מתווה השנתיים בשל מגב"לות קואליציוניות. "לא ויתרתי על ביטול חזקת הגיל הרך, אבל הבנתי שבקואליציה הנוכחית לא אוכל לעשות את זה", אמר אתמול. "יש פה ירידה מאוד משמעותית מגיל שש לגיל שנתיים, והמש"מעו"ת היא שהכל ייבחן רק לפי טובת הילד".

מחר אמורה הצעת החוק לעלות לקריאה טרו"מית, ומאחר שחתימו עליה כל ראשי סיעות הקואליציה ההערכה היא כי היא תעבור. אלא שלא כולם תומכים במתווה החדש, וזאת בטענה כי הוא דווקא יחריף את הסכסוכים בין ההורים ויפגע עוד יותר בטובת הילדים.

לדברי גליה וולוך, יו"ר נעמת, "חלוקה כנונה של האחריות ההורית צריכה להתחיל מהעריסה כשב"ני הזוג עדיין יחד. אנחנו בעד תמרוץ אבות לצאת לחופשת לידה והטבות הוריות לאבות במקומות עבודה. אנחנו לא מאמינות שבמקום שלא היה ש"י

פרשנות ||| תלם יהב

קודם כל תעפלו ברבנות

כדי להשיג את מבוקשו. גברים רבים (כמובן לא כולם) משתמשים בעובדה שהם יכולים לסרב לתת גט כדי להוריד את דמי המזונות שלהם או להשיג חלוקת רכוש טובה יותר. אני רואה את זה מדי יום. וזה בלי קשר לעובדה שאבא הוא הורה טוב בדיוק כמו אמא בגיל הזה וחשוב בדיוק כמוה.

במקרה הזה הצדק נמצא גם בצד של ארגוני הגברים וגם אצל ארגוני הנשים. החוק הוא חצי אפוי במקרה הטוב ורקוב במקרה הרע. כדי לה"ביא לשינוי אמיתי צריכה הממשלה לבטל לח"לוטין את חזקת הגיל הרך, וכך בכך להפקיע את השליטה על הליכי גירושים ונישואים מהרבנות האורתודוקסית. כשזה יקרה, ורק כשזה יקרה, יהיה כאן שוויון אמיתי בין גברים ונשים.

כות בזמן שהבעל מתעלל בהן וכלוא בכלא על סרבנות גט, כדי להבין מהי שליטת הגבר על האישה. לגבר יש את נשק יום הדין, זכות וטו על הגט. וגם הליברל והמתקדם שבגברים, כש"נותנים לו נשק כזה ביד, לא יחסס להשתמש בו

גברים ונשים בהליכי גירושים יכולים להגיע לריבים מאוד קשים ולתהומות עמוקים. אם גם הילדים יהיו על שולחן הדיונים, גברים עלולים להשתמש בזה

אין כמו הפוליטיקה הישראלית שלוקחת נו"שא מסובך ומוצאת "פשרה" שדופקת את כולם. אם הגעתם להסכמה על משמורת משור"תפת ביניכם כנראה שהחוק הזה לא רלוונטי עבורכם. עבור מי הוא כן רלוונטי? עבור זור"גות שמתגרשים בלי הסכמות ביניהם. ואם גם הילדים יהיו על שולחן הדיונים, גברים עלולים להשתמש בזה כדי לנצל את מעמדם להשיג עוד יתרון במגרש משחקים שגם ככה לא מאוזן מלכתחילה.

גברים ונשים בהליכי גירושים יכולים להגיע לריבים מאוד קשים ולתהומות עמוקים. אבל לגבר יש יתרון אחד בולט: הוא הבוס בכל מה שקשור לגט. יש לו "זכות וטו" על גט. צריך רק לראות נשים שנאלצות להמתין שנים ארו-

צילום אילוסטריציה: שאטרסטוק

עו"ד פיני אביב, המתמחה בדיני משפחה, תומך בחוקת הגיל הרך, "ככל שהיא נוגעת לגיל רך מאוד. מובן שהחוקה הזו ניתנת לסתירה. כלומר, גם במצב שקובעים חוקה אין מניעה להוכיח שהאם לא ראויה כשזה המצב והאב צריך להיות ההורה העדיף. אבל ככלל, צריך לתת עדיפות לנשים בגיל הזה, כי ילד יותר קשור לאמו בשלב ההנקה וההתפתחות בגיל הרך. אני לא רואה פסול בהשאת חוקה כזו ומי תן עדיפות לאם. אני לא מכיר מקרה מובהק של מניפולציית סחיטה דווקא מצד אב כלפי האם, אני מכיר גם מניפולציות הפוכות של אם שניצלה את העובדה שיש חוקה, והילד בגיל הרך, כדי להקשות על האב בתנאים כלכליים".

עו"ד רן רייכמן, מומחה בדיני משפחה: "בלא מעט תאים משפחתיים הגבר נוטל חלק פעיל בגידול הילדים, והאישה מקדישה זמן להתקדמות בקריירה. הצעת החוק להפחתת חוקת הגיל הרך לשנתיים היא בעיניי איזון בין האופציה לבטל את חוקת הגיל הרך כליל וליצור איזון עדין בכך שילדים עד גיל שנתיים יתגוררו באופן טבעי אצל אמם, אלא אם יש נסיבות מיוחדות המורדות אחרת. כיום גם גברים יכולים לקבל חופשת לידה כמו נשים, וזה אומר שהמחוקק ראה לנכון לאפשר גם לגברים ליטול חלק בגידול הילדים הרכים כבר מלידתם. כבר היום התפיסה אצל רוב פקירי הסעד היא ליצור מצב של משמורת משותפת, ודה-פקטו הם לא מתחשבים בחוקת הגיל הרך. אם בית המשפט מתרשם שתביעת האב לקבל חוקה על הילדים לא כנה, ושהמציאות אליה הורגלו הילדים קודם לכן היא כזו שהאב לא היה מטפל בילדים אלא האם, הרבר לא ישתנה רק בשל התביעה".

"אני תומכת בצמצום חוקת הגיל הרך עד גיל שנתיים", אומרת גם ד"ר שרון פרילינג, מתמחה בדיני משפחה. "לפי מחקרים, עדיין האמהות מרכזות, גם כשיש משפחה כפולת קריירה, את תפקיד גידול הילדים באופן משמעותי יותר מהאבות. לדבר על משמורת משותפת בגיל כל כך צעיר זה לא נכון בשביל הילד. יש לי מקרים בהם גבר עשה שימוש בכך שחוקת הגיל הרך איבדה מחוסנה ביריבות מול האם. הרבה פעמים אני רואה אבות שלא באמת חפצים במשמורת משותפת וכן דורשים אותה על מנת להפחית את דמי המזונות".

ח"כ יואב קיש: "לא ויתרתי על ביטול חוקת הגיל הרך, אבל הבנתי שנקואליציה הנוכחית לא אוכל לעשות את זה. יש פה ירידה מאוד משמעותית מגיל שש לגיל שנתיים והכל ייבחנו רק לפי טובת הילד"

לקראת גירושם: 'אני ארחיק את הילדים ממוך, גם אם זה אומר שתהיה בייביסיטר שתשמור עליהם'. כלומר, האימא, שהייתה ההורה המטפל, מסתכלת על הקירות והילדים לא שם, והאבא, מכל מיני סיבות, גם כלכליות וגם נקמניות, יכול עכשיו לעשות מה שהוא רוצה. לאמהות וילדים זו קט"ט סטרופה. במקום לעצור את זה הגיעו לאיזון פשרה מאוד בעייתית של גיל שנתיים. לכמה משפחות זה יעזור? צריך לבטל את חוקת הגיל הרך ולשים במקומה את חוקת ההורה המטפל שהיא נכונה לא רק לילדים בגיל שנתיים אלא לילדים בכלל. זה אומר שאם היה הורה מטפל עיקרי לילדים במהלך הזוגיות אז צריך להיות להם גם הורה מטפל אחרי הזוגיות ולא משמורת פיזית משותפת, שעלולה לפגוע בילדים והיא לא ריאליט מבחינת הלוח"ש של ההורים והמשאבים הכלכליים שלהם".

"כבר לא רלוונטי"

עו"ד רות דיינזולפנה, מתמחה בדיני משפחה, טוענת כי "חוקת הגיל הרך כבר לא רלוונטית. השינוי המוצע לצמצום החוקה לגיל שנתיים מתאים את עצמו למציאות בשטח לפיה נקבעים הסדרי שהות שוויוניים כבר מגיל שנתיים בבתי משפט למשפחה כדבר שבשגרה. היום רוב ההורים עובדים ושניהם מגדלים את הילדים ביחד. כשהם מתגרשים אז פתאום לא? היה לי מקרה לפני שנתיים שבו, על סמך המלצה של פקידת סעד, בית משפט קבע הסדרי שהייה שוויוניים, והאימא הגישה בקשת רשות ערעור. היא טענה שההסדרים שנקבעו סותרים את חוקת הגיל הרך (הילד היה בן 3). המחוזי הותיר את החלטה על כנה וקבע שהיא עולה בקנה אחד עם טובת הקטין".